

Warszawa, dnia 12 maja 2011 r.

RPO- 670384-VII-720.8.4/11/KC

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 5
w Warszawie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie Artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 19 kwietnia 2011 r., do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 5 „Dom przy Rynku”, przy ul. Rynek Nowego Miasta 4 w Warszawie (zwanego dalej MOS, Ośrodkiem lub placówką), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania nieletnich i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez Zastępcę Dyrektora;
- dokonaniu oglądu placówki, w tym pokoi mieszkalnych, świetlic, biblioteki, sanitariatów, ambulatorium, kuchni i stołówki;

- przeprowadzeniu na osobności rozmowy z wychowankiem, który przebywał w Ośrodku;
- przeanalizowaniu następującej dokumentacji: Statutu i Regulaminu Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii Nr 5 „Dom przy Rynku”, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych, procedur postępowania nauczycieli i metod współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją, Protokołu kontroli przeprowadzonej w dniu 15 grudnia 2010 r. przez Państwowego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, książki kontroli, programów wychowawczych, programu zajęć socjoterapeutycznych, programu zajęć kompensacyjno-wyrównawczych, planu pracy pedagoga i psychologa, harmonogramu spotkań i pracy z rodzicami.

2. Ogólna charakterystyka placówki

Wizytowany przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Ośrodek jest placówką publiczną, koedukacyjną przeznaczoną dla dzieci i młodzieży w wieku 8-18 lat, z zaburzeniami rozwojowymi, trudnościami w uczeniu się i zaburzeniami w funkcjonowaniu społecznym, wymagającymi specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz specjalistycznej pomocy psychoedukacyjnej. Celem Ośrodka jest tworzenie dla wychowanków właściwych dla prawidłowego ich rozwoju warunków wychowawczych, edukacyjnych i zdrowotnych. Zadania te realizowane są poprzez m.in. organizowanie zajęć dydaktycznych, wychowawczych, terapeutycznych i resocjalizacyjnych umożliwiających nabywanie społecznie akceptowanych umiejętności życiowych. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, kierując się dobrem wychowanka i procesem socjalizacji okres pobytu w Ośrodku może być przedłużony do 21 roku życia lub do ukończenia przez wychowanka szkoły ponadgimnazjalnej - w dniu wizytacji w placówce przebywało dwoje pełnoletnich wychowanków.

Placówka jest jednostką nieferyjną i funkcjonuje całodobowo. Jednakże w związku z tym, iż wszyscy wychowankowie w okresie ferii i wakacji, otrzymują przepustki do domów rodzinnych lub domów dziecka (3 wychowanków MOS jest równocześnie wychowankami domów dziecka) w placówce organizuje się dzienne dyżury wychowawców dla młodzieży doprowadzanej przez rodziców lub opiekunów prawnych do MOS. W tym czasie wychowawcy proponują wychowankom różne formy spędzania wolnego czasu m.in. warsztaty, zajęcia, zabawy i wycieczki.

Organem prowadzącym Ośrodek jest Wydział Edukacji Urzędu m.st. Warszawy. Nadzór nad jej działalnością sprawuje Kurator Oświaty w Warszawie.

Pojemność Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 5 w Warszawie wynosi 36 miejsc. Wychowankowie przyjmowani są do Ośrodka na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego i wniosków opiekunów prawnych. W dniu wizytacji w Ośrodku nie było wolnych miejsc – umieszczonych w nim było 20 chłopców i 16 dziewcząt. Wśród wychowanków, pięciu zostało zdiagnozowanych jako niepełnosprawni umysłowo, pozostali to osoby w normie intelektualnej.

W godzinach popołudniowych w placówce działa również świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci mieszkających w okolicach ośrodka.

MOS zatrudnia 8 wychowawców, pedagoga i psychologa oraz socjoterapeutę. W Ośrodku funkcjonuje Samorząd wychowanków, który tworzą wszyscy wychowankowie. Samorząd może przedstawiać dyrektorowi oraz radzie pedagogicznej wnioski i opinie we wszystkich sprawach Ośrodka, a w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw wychowanków. Umożliwia to kształtowanie wśród podopiecznych poczucia samorządności i odpowiedzialności.

MOS jest regularnie wizytowany przez organy uprawnione. Protokoły z ostatnio przeprowadzonej kontroli przez Państwowego Inspektora Sanitarnego w Warszawie oraz wizytatora Kuratorium Oświaty w Warszawie nie zawierają zaleceń pokontrolnych.

3. Warunki bytowe

MOS zorganizowany jest w czterokondygnacyjnym, wolnostojącym budynku. Wejście do placówki i korytarze na poszczególnych piętrach objęte są monitoringiem. Obraz z kamer telewizji przemysłowej przekazywany jest na bieżąco do sekretariatu dyrektora Ośrodka, nie jest zapisywany.

Na parterze placówki znajduje się sekretariat i gabinet dyrektora, pokój pedagoga, świetlica, kuchnia i stołówka. Na pierwszym i drugim piętrze zorganizowano (w analogiczny sposób) pomieszczenia grup wychowawczych. Na każdym z tych pięter znajduje się 5 sypialni (trzy- i czteroosobowych), sanitariaty i świetlica.

Wszystkie pokoje wychowanków były czyste, zadbane i wyposażone w odpowiednie meble: łóżka, szafki, komody, biurka, krzesła oraz półki na ścianach. Ponadto, pokoje sprawiały wrażenie przytulnych i ciepłych (szczególnie pokoje wychowanków na I piętrze), co kadra placówki uzyskała dzięki takim zabiegom jak pomalowanie ścian na różne kolory, zawieszenie obrazów i prac wychowanków, wyposażenie pokoi w barwne dywany i firanki, a także w kwiaty na parapetach. Należy jednak zaznaczyć, że sypialnie nieletnich na drugim piętrze są gorzej wyposażone niż sypialnie na pierwszym piętrze, szczególnie pokój nr 3, w którym znajdowały się tylko łóżka, szafa i stolik z krzesłem. Rozbieżności w wyposażeniu sypialni wychowanków mogą wywołać w nich poczucie niesprawiedliwości, w ich traktowaniu. Warto zatem rozważyć doposażenie wskazanego pokoju i/lub sprawdzić czy wskazany fakt nie wpływa negatywnie na atmosferę w ośrodku.

W toaletach na obu piętrach w dniu wizytacji znajdowały się mydło, ręcznik i papier toaletowy. Odczuwalny w nich był nieprzyjemny zapach, wskazujący na źle funkcjonującą wentylację. Ponadto, wizytatorzy zaobserwowali na suficie w sanitariacie na pierwszym piętrze znaczne ślady zawilgocenia. W pomieszczeniach sanitarnych na ww. kondygnacji znajduje się oddzielone pomieszczenie z wanną, umywalką i pralką. Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora wynika, że korzystają z niego dziewczęta. Natomiast w drugiej części sanitariatu znajdowała się kabina prysznicowa, 5 umywalk oraz suszarka na ubrania. Zastrzeżenia wizytujących wzbudziły drzwi

kabiny prysznicowej, które były zrobione z przezroczystego materiału. Jest to naruszenie **Reguły 65.2 Zaleceń CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi: *Młodociani mają mieć dostęp do pomieszczeń sanitarnych, które są higieniczne i respektują prywatność.*** Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że wychowankowie zawieszają na drzwiach kabiny ręczniki, by zasłonić się w trakcie kąpieli. W ocenie KMP stworzenie warunków w pomieszczeniach sanitarnych zapewniających intymność nieletnich jest obowiązkiem kierownictwa placówki, w związku z tym należy wyposażyć kabinę prysznicową w drzwi zapewniające takie warunki. Na drugim piętrze znajdowały się 2 kabiny prysznicowe, wyposażone w zasłonki i 6 umywalek.

Świetlice grup zorganizowane są w dużych pomieszczeniach, w których umieszczono telewizor, komputer z dostępem do Internetu i oprogramowaniem blokującym treści, które mogą stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, gry świetlicowe, kanapy, duży stół, krzesła, czajnik oraz kubki i herbaty nieletnich.

Na czwartej kondygnacji – poddaszu zorganizowano gabinet lekarski, gabinet psychologa oraz bibliotekę.

Zdaniem członków KMP warunki bytowe zapewnione w MOS są bardzo dobre.

4. Stan przestrzegania praw

4.1. Ochrona przed poniżającym traktowaniem lub karaniem

Katalog kar i nagród został określony w Regulaminie i Statucie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii Nr 5. Analizując treść ww. dokumentów wątpliwości KMP wzbudził zapis § 4 pkt 7 Regulaminu Ośrodka: „*W przypadkach nietypowych, nie mieszczących się w poniżej opisanym schemacie, karę dla wychowanków określa się indywidualnie*”. Wskazany zapis pozostawia otwarty katalog kar, co stoi w sprzeczności z **Regułami Narodów Zjednoczonych Dotyczącymi Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113):**

Dyscyplinarne karanie nieletniego powinno być dozwolone wyłącznie w ściśle wytyczonych granicach obowiązującego prawa i regulaminów (Reguła 70). Warto podkreślić, iż otwarty katalog stwarza ryzyko nadużywania nieprawidłowych i nieregulaminowych środków dyscyplinarnych, co w konsekwencji może prowadzić do poniżającego karania. Wątpliwości wizytujących w tej kwestii zostały potwierdzone przez informację uzyskaną od Zastępcy Dyrektora, z której wynika, iż wychowawcy wymierzają kary, nie wynikające z regulaminu, które ustalają indywidualnie np. kara wielokrotnego przepisywania zdań. Wskazane jest zatem wykreślenie ww. przepisu z Regulaminu i zaprzestanie stosowania pozaregulaminowych kar.

Ponadto, w § 34 pkt 6 *Statutu MOS* wymieniono karę w postaci „przeniesienia do innego ośrodka”, która zgodnie z **Zaleceniami Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi** nie powinna być stosowana (Zalecenie 97: *Młodociani nie mogą być przenoszani w ramach środka dyscyplinarnego*).

Z kolei w § 5 pkt 5 Regulaminu placówki zawarto środek dyscyplinarny polegający na zawieszeniu w niektórych prawach wychowanka. Krajowy Mechanizm Prewencji uznaje, że dyscyplinowanie nie może polegać na pozbawieniu/zawieszeniu w prawach wychowanka. Prawa nieletnich, zapisane w Statucie i Regulaminie Ośrodka, powinny być realizowane niezależnie od ich zachowania lub postępów w resocjalizacji. Środkiem dyscyplinarnym może być natomiast pozbawienie wychowanka przywilejów. W związku z powyższym KMP zwraca również uwagę na treść § 30 pkt 2 Statutu: „*Wychowanek ma prawo do: (...)*”, którym wymienione są zarówno prawa, jak i przywileje wychowanków. Ze względu na wyżej wskazaną różnicę między prawami i przywilejami wychowanków, w ocenie Mechanizmu należy oddzielnie wyszczególnić w regulaminie oba te zagadnienia.

Wątpliwości przedstawicieli KMP budzi również konsekwencja niewłaściwego zachowania wychowanka zawarta w katalogu kar, a mianowicie „dodatkowe prace porządkowe na rzecz grupy i Ośrodka”. Zgodnie z **Regułami Narodów**

Zjednoczonych Dotyczące Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego 45/113) praca nie może stanowić kary dyscyplinarnej (Reguła 67). Ponadto, w opinii KMP taka kara jest niedopuszczalna, gdyż może prowadzić w praktyce do pejoratywnego postrzegania przez wychowanka pracy, a to zaś - skutecznie zniechęcić do poszukiwania w przyszłości zatrudnienia. Warty uznania jest natomiast zapis § 6 pkt 3 Regulaminu MOS: „Wychowawca grupy lub inny pracownik placówki może ukarać wychowanka karą porządkową za śmiecenie lub brak obuwia zmiennego”, w którym precyzyjnie wskazane zostały sytuacje, w których zastosowanie środka wychowawczego w postaci pracy porządkowej uczy poszanowania pracy innych osób oraz przestrzegania obowiązku dbania o czystość i porządek. Zdaniem Mechanizmu należy zrezygnować z umieszczenia w katalogu kar wykonywania dodatkowych prac, pozostawić natomiast ww. przepis, z podkreśleniem, iż tylko w sytuacjach opisanych w tym punkcie można wymagać od wychowanka wykonanie dodatkowej pracy porządkowej.

Zastępca Dyrektora poinformował wizytatorów, że w placówce nie ma symptomów drugiego życia, a wychowawcy nie stosują odpowiedzialności zbiorowej. Przekazał również, że w 2010 r. i 2011 r. nie stosowano środków przymusu bezpośredniego.

W placówce nie odnotowano żadnego wypadku nadzwyczajnego, jednakże Zastępca Dyrektora opisał członkom KMP zdarzenie rozdrapania przez wychowankę rany ręki, która powstała w wyniku wcześniejszego samookaleczenia. W ocenie Mechanizmu powyższą sytuację należy udokumentować jako wydarzenie nadzwyczajne.

Niepokojące informacje pracownicy Mechanizmu uzyskali w rozmowie indywidualnej z wychowankiem, który podał, iż ze względu na swój długi pobyt w placówce czasem pomaga wychowawcom „ogarniać młodszych wychowanków”. Nieletni wyjaśnił sformułowanie „ogarnianie wychowanków” jako uspokajanie ich przez rozmowę, szturchanie czy popychanie. Szturchanie i popychanie to formy przemocy, należy zatem natychmiast wyeliminować takie zachowanie wśród wychowanków. Ponadto, w ocenie Mechanizmu istnieje duże

prawdopodobieństwo, że wychowawcy przyzwalają na ww. zachowanie w Ośrodku. Krajowy Mechanizm Prewencji podkreśla, że obowiązkiem kadry placówki jest m.in. zapewnienie wychowankom poczucia bezpieczeństwa i ochrona przed przemocą. Należy zatem zbadać przedstawiony problem i zapobiegać zjawisku stosowania przemocy przez „starszych” wychowanków w celu utrzymania porządku w placówce.

4.2. Prawo do informacji

Przestrzeganie prawa do informacji w rozumieniu Krajowego Mechanizmu Prewencji polega na stworzeniu nieletnim prawidłowych warunków do zapoznawania się z obowiązującym w placówce regulaminem i statutem, przysługującymi im prawami i obowiązkami, systemem karania i nagradzania, trybem odwołania się od wymierzonej kary oraz adresami instytucji stojących na straży przestrzegania praw nieletnich. Jako „prawidłowe warunki” można uznać np. wywieszenie powyższych informacji w miejscu ogólnodostępnym, bez konieczności zwracania się o nie do pracowników Ośrodka, w zrozumiałym dla wychowanków języku, z precyzyjnym i jasnym określeniem wszystkich zasad i procedur.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora wynika, że na początku roku szkolnego wszyscy wychowankowie uczestniczą w zajęciach poświęconych przysługującym im prawom i obowiązkom, zasadom pobytu w MOS oraz działalności instytucji takich jak Rzecznika Praw Dziecka, sędzia rodzinny czy Rzecznik Praw Obywatelskich.

Podczas dokonywania oglądu wszystkich pomieszczeń MOS członkowie KMP zwrócili uwagę na brak udostępnionych w widocznym miejscu adresów ww. instytucji, regulaminu i statutu Ośrodka, katalogu nagród i kar oraz trybu odwołania się od kary. Regulamin MOS (w wersji skróconej) wywieszony był wyłącznie w świetlicy usytuowanej na parterze.

W opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji organizowanie zajęć o tematyce praw nieletnich jest bardzo ciekawym i pożądanym działaniem, jednakże niewystarczającym, by zapewnić nieletnim prawidłową realizację omawianego prawa. Zdaniem KMP, oprócz ww. zajęć, należy udostępnić, poprzez np. zawieszenie

w świetlicach grup, wymienione wcześniej informacje, tj.: regulamin MOS, prawa i obowiązki wychowanków, system karania i nagradzania oraz adresy instytucji stojących na straży przestrzegania praw nieletnich.

4.3. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym - ochrona więzi rodzinnych

Przestrzeganie prawa nieletnich omawianego w tym punkcie jest jedną z podstawowych gwarancji ochrony ich przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji ww. prawo w MOS jest prawidłowo realizowane. Na powyższą ocenę KMP wpływa fakt, iż wszyscy wychowankowie co weekend otrzymują przepustki do domów, w ramach kary lub pomocy w dodatkowych pracach nieletni zostają w placówce najdłużej do sobotniego popołudnia. Wychowankowie otrzymują również przepustki na święta, ferie i wakacje. Z informacji uzyskanej od Zastępcy Dyrektora wynika, że rodzice i koledzy nieletnich mają możliwość codziennego odwiedzania ich – zasadą jest, by odwiedziny nie odbywały się w godzinach odrabiania lekcji. Wychowankowie, po uprzednim przedstawieniu gości (rodziców, rodzeństwa, kolegów) wychowawcy, mogą zaprosić ich do swoich pokoi. Ponadto, istotne w tej kwestii jest to, że wychowankowie uczęszczają do szkół poza MOS, mają zatem codzienny kontakt ze światem zewnętrznym.

W placówce jest zakaz używania telefonów komórkowych, jednakże jeśli wychowanek ma potrzebę skontaktowania się z osobą spoza placówki, może skorzystać z telefonu Ośrodka. Zastępca Dyrektora poinformowała wizytatorów, iż nie ma w tej kwestii ograniczeń, gdyż wychowankowie rzadko korzystają z tej formy kontaktu.

4.4. Prawo do opieki medycznej

Opiekę medyczną wychowankom Ośrodka zapewnia lekarz, który dyżuruje w placówce raz w tygodniu oraz pielęgniarka zatrudniona w placówce, która jest do dyspozycji nieletnich od poniedziałku do piątku w wyznaczonych godzinach popołudniowych. Ponadto, z konsultacji specjalistycznych i stomatologicznych

wychowankowie korzystają w różnych przychodniach, w zależności od potrzeby i specjalizacji lekarzy, przyjmujących w danej przychodni. W sytuacjach nagłych, do MOS wzywane jest pogotowie ratunkowe. Z informacji uzyskanych od Zastępcy Dyrektora wynika, że wychowankowie nie są poddawani badaniom profilaktycznym np. stomatologicznym czy ginekologicznym. Brak zapewnienia wychowankom badań profilaktycznych jest niezgodne z **Zaleceniami CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi, tj Regułą 71.:** „*Młodociani powinni otrzymywać profilaktyczną opiekę medyczną i edukację w zakresie zdrowia*”.

Regułą 75.: „*Opieka zdrowotna w instytucjach dla nieletnich nie powinna ograniczać się do leczenia chorych pacjentów, ale powinna być rozszerzona na medycynę społeczną i profilaktykę oraz nadzorowanie żywienia*”. Istotną rolę badań profilaktycznych i edukacji zdrowotnej w placówkach dla nieletnich podkreśla także Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) w **Dziewiątym Sprawozdaniu Ogólnym [CPT/Inf (99) 12]**.

4.5. Oddziaływania wychowawcze i terapeutyczne

Oddziaływania wychowawcze i resocjalizacyjne prowadzone są przez wychowawców, psychologa i pedagoga poprzez m.in. zajęcia grupowe, spotkania indywidualne, organizowanie wycieczek i kół zainteresowań. W ocenie KMP ważną rolę w procesie wychowawczym pełni stałe towarzyszenie nieletnim w codziennych zajęciach. W wizytowanej placówce wychowawcy nie posiadają swoich pokoi, zatem w trakcie dyżuru cały czas i uwagę poświęcają podopiecznym.

Socjoterapia prowadzona jest raz w tygodniu dla każdej grupy przez socjoterapeutkę, która jednocześnie jest wychowawcą w świetlicy działającej przy Ośrodku.

Kadra MOS prowadzi również zajęcia o tematyce profilaktyki uzależnień w formie m.in. pogadanek oraz zajęcia dla rodziców z zakresu kształtowania i doskonalenia umiejętności wychowawczych.

Działalność opiekuńczo-wychowawcza, profilaktyczno-terapeutyczna oraz dydaktyczna realizowana jest w oparciu o następujące dokumenty: *programy wychowawcze przygotowane przez każdego wychowawcę, Plan pracy pedagoga, Plan pracy psychologa, Program zajęć socjoterapeutycznych, Zasady pracy wychowawczej. Plan pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej.*

4.6. Prawo do nauki

W strukturach Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii nr 5 Warszawie nie funkcjonuje szkoła. Wychowankowie MOS są uczniami różnych szkół mieszczących się na terenie Warszawy m.in. Szkoły Podstawowej nr 158, im. Jana Kilińskiego, przy ul. Ciasnej 13, Zespołu Szkół Specjalnych nr 63, przy ul. Elektoralnej 12/14, Gimnazjum nr 37, im. K.K. Baczyńskiego, przy ul. Niska 5, Zespołu Szkół Fototechnicznych – Technikum Fototechniczne i Jurija Gagarina, przy ul. Spokojnej 13. Wśród wychowanków 12 nieletnich jest uczniami szkół podstawowych, 22 gimnazjum, 1 uczeń zasadniczej szkoły zawodowej i 1 wychowanek jest uczniem liceum profilowanego.

W godzinach popołudniowych nieletni mają zaplanowany czas na odrabianie lekcji, przy których pomagają im wychowawcy.

4.7. Prawo do wykonywania praktyk religijnych

Praktyka udzielania przepustek wszystkim wychowankom na weekendy, ferie i święta zapewnia nieletnim swobodę wykonywania praktyk religijnych, ponieważ niedziele i święta spędzają poza placówką.

4.8. Prawo do rekreacji i wypoczynku

W Ośrodku zorganizowano 3 świetlice, w których nieletni mogą przebywać po zajęciach szkolnych i korzystać z ich wyposażenia, tj. komputera, telewizora,

gier planszowych. W świetlicach odbywają się zajęcia terapeutyczne i prowadzone są koła zainteresowań m.in. klub filmowo-muzyczny, zajęcia plastyczne, zajęcia teatralne, kółko fotograficzne, kółko dziennikarskie.

Placówka nie dysponuje boiskiem ani halą sportową, jednakże wychowawcy organizują zajęcia sportowe korzystając z sal gimnastycznych i boisk szkół, z którymi współpracuje MOS. Ponadto, w Ośrodku organizowane są również wyjścia na basen, kręgle i ścianki wspinaczkowe oraz zajęcia aerobiku. Po zajęciach szkolnych wychowankowie mają również zapewniony czas wolny, który sami mogą zagospodarować np. odpoczywając w pokoju, wychodząc na plac przed budynek Ośrodka.

Z rozmowy z wychowankiem placówki wynika, że nie każdy nieletni ma możliwość spędzania czasu wolnego poza placówką czy uczestniczenia w zajęciach na świeżym powietrzu. W ocenie osób wizytujących dostęp do codziennych zajęć na świeżym powietrzu, zgodnie z *Europejskimi Zasadami w sprawie Nieletnich Sprawców Przestępstw będących podmiotem sankcji lub środków* (5 listopada 2008 r.), należy zapewnić wszystkim wychowankom MOS. Według ww. zasad nieletni pozbawieni wolności powinni mieć zapewnione regularne ćwiczenia przynajmniej dwie godziny w ciągu dnia, z czego jedna z nich winna odbyć się na świeżym powietrzu, o ile warunki pogodowe na to zezwalają (zasada 81).

5. Rekomendacje

Wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii Nr 5 „Dom Przy Rynku” mają zapewnione bardzo dobre warunki bytowe oraz szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych. Dużym atutem placówki jest jej otwarty charakter – wychowankowie uczęszczają do szkół poza Ośrodkiem, co w ocenie Mechanizmu pozytywnie wpływa na kształtowanie w nich umiejętności interpersonalnych oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego udziału w życiu społecznym i eliminowanie przejawów demoralizacji. W ocenie KMP tego typu placówka jest szansą dla wielu

dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym na poprawę swojej sytuacji życiowej, zwiększenie szans ukończenia edukacji, nabycie niezbędnych umiejętności oraz uzyskanie potrzebnego wsparcia i akceptacji, których nierzadko brakuje w rodzinnym domu, nie pozbawiając ich przy tym poczucia wolności.

W wyniku czynności przeprowadzonych podczas wizytacji zapobiegawczej w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii nr 5 w Warszawie Krajowy Mechanizm Prewencji wydał poniższe rekomendacje mające na celu właściwą realizację standardów międzynarodowych i aktów prawa krajowego.

Krajowy Mechanizm Prewencji przedstawił w sumie 10 rekomendacji, uznając, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących nieletnim należy:

1. zapobiegać zjawisku podkultury wśród wychowanków (w szczególności przeciwdziałać stosowaniu przemocy fizycznej przez wychowanków o wysokiej pozycji socjometrycznej względem nieletnich „słabszych”);
2. zaprzestać stosowania pozaregulaminowych środków dyscyplinarnych;
3. podjąć odpowiednie działania celem usprawnienia wentylacji i wyeliminowania zagrzybienia w pomieszczeniach sanitarnych;
4. zapewnić podopiecznym regularny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu;
5. wywiesić w miejscach ogólnodostępnych regulamin i statut Ośrodka;
6. dokonać zmian zapisów w Statucie MOS i Regulaminie w zakresie wskazanym w punkcie 4.1.niniejszego Raportu;
7. wyposażyć kabinę prysznicową w sanitariacie na I piętrze w zasłonę zapewniającą intymność podczas kąpieli;
8. starannie dokumentować wszystkie przypadki wydarzeń nadzwyczajnych, tj. prób samobójczych, samookaleczeń, pobić, ucieczek;
9. zapewnić wychowankom badania profilaktyczne;
10. zapewnić analogiczne pod względem jakości wyposażenie pokoi (pkt 3 Raportu);

11. wywiesić w gablotach ściennych adresy instytucji stojących na straży praw nieletnich, takich jak: Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich, Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz sąd rodzinny.